

2023-12-06
TJÄNSTESKRIVELSE
Dnr: NAF-2023-00343

Feriejobb och sommarskola för gymnasieelever

Förslag till beslut

Nämnden för arbete och försörjning noterar informationen till protokollet.

Sammanfattning av ärendet

Sedan sommaren 2023 är det ett krav för ungdomar i årskurs 9 som inte har godkända betyg i svenska, engelska och matematik att delta i sommarlovskola. Detta innebär under sommaren 2023, då det nya arbetssättet användes för första gången, att 10 elever var aktuella för sommarskola. Fyra deltog i sommarlovskola och fick feriejobb och sex av ungdomarna tackade nej till feriejobb.

En förutsättning för att nämnden för arbete och försörjning ska kunna besluta om motsvarande krav på sommarlovskola för gymnasieelever är att kommunstyrelsen först beslutar att anordna lovskola för gymnasieelever i Nacka kommun. Att villkora feriejobb med sommarlovskola för gymnasieelever är enligt utbildningsenheten förenat med utmaningar. Gymnasieeleverna går på ett stort antal skolor i Stockholms län och vilka skolor som anordnar lovskola och i vilka ämnen, finns inga uppgifter om. Det är till skillnad från i grundskola inte obligatoriskt för gymnasieskolor att erbjuda sommarlovsskola. Om sommarlovskola för gymnasieelever ska införas, krävs det att Nackas kommunala gymnasieskolor anordnar kurser i gymnasiegemensamma ämnen för alla elever med icke godkända betyg folkbokförda i Nacka, det vill säga även för de elever som går i fristående skolor.

Syftet med krav på sommarskola är att fler ungdomar ska få en gymnasieexamen. Eftersom eleverna har olika förutsättningar att tillgodogöra sig undervisningen i sommarlovskola görs bedömningen att behöver det vara möjligt att göra undantag från kravet på sommarskola om det föreligger särskilda skäl. Möjlighet att göra undantag från villkoret på sommarlovskola bedöms behövas även för elever som går i årskurs 9 från 2024 enligt samma resonemang.

Ärendet

Nämnden för arbete och försörjning gav den 27 september 2023 utbildnings- och arbetsmarknadsdirektören i uppdrag utforma ett förslag om att sommarlovskola vid ej godkända betyg i kärnämnen skulle omfatta gymnasieelever vid feriejobb.

Sommaren 2023 var den första sommaren som kommunen hade villkorat att elever som lämnat årskurs 9 utan godkända betyg i matematik, svenska och/eller engelska kunde bli aktuella för feriejobb endast om de genomgått sommarskola. Bakgrunden var ett antal beslut i kommunen:

1. Den 16 maj 2022 fick utbildningsnämnden i uppdrag av kommunfullmäktige att utreda förutsättningar för sommarskola i enlighet med punkt 4 i politikerinitiativet Framgång Fisksätra (KFKS 2021/173) om sommarskola för sommarjobb. Förslaget löd: *"Gymnasieexamen är den bästa försäkringen mot arbetslöshet. Fler barn i Fisksätra än resten av Nacka går ut gymnasiet utan godkända betyg i svenska, engelska och matematik. Vi anser att den som inte är godkänd i dessa ämnen, men söker ett kommunalt sommarjobb, ska gå två veckors sommarskola för att få sommarjobb av kommunen. Detta i syfte att också få godkända betyg."*
2. Den 22 november fattade utbildningsnämnden beslut om att notera informationen i utbildningsenhetens utredning sommarskola för sommarjobb (UBN 2022-00222). Utbildningsenheten konstaterade bland annat:
  - att det vara möjligt att införa krav på sommarlovskola för feriearbeten för de elever som lämnar årskurs 9 utan godkända betyg i svenska, engelska och matematik.
  - att det finns utmaningar med att införa kravet för elever i gymnasieskolan.
  - Att utfallet av sommarlovskola för feriearbete för elever i årskurs 9 bör följas upp och utvärderas och vara ett beslutsunderlag om liknande krav på sommarlovskola för feriearbete även ska införas för gymnasieelever
3. Den 14 december 2022 gav dåvarande arbets- och företagsnämnden, numera nämnden för arbete och försörjning utbildnings- och arbetsmarknadsdirektören i uppdrag säkerställa att feriejobb villkoras med genomgången sommarlovskola för ungdomar i grundskola utan godkända betyg i matematik, svenska och/eller engelska.

Syftet med feriearbete i Nacka kommun

Den 9 februari 2022 fattade arbets- och företagsnämnden beslut om att syftet med feriearbete i Nacka kommun är att bidra med förutsättningar för ungdomar på deras väg till självständighet och egen försörjning (AFN 2022/9). Ett feriearbete bidrar bland annat till att ungdomar får meningsfull sysselsättning på ferier samt arbetslivserfarenhet och

referenser för framtiden, nya sociala kontakter och ökad självkänsla genom att de ingår i ett sammanhang.

Nacka kommun erbjuder i första hand feriearbete till prioriterade målgrupper. Introduktionen på arbetsmarknaden genom en meningsfull sysselsättning under ferier för dessa prioriterade ungdomar syftar även till att främja studiemotivation och väcka inspiration till att hitta en riktning för framtiden. Genom att i första hand erbjuda feriearbete till prioriterade målgrupper väntas feriearbete på såväl kort som lång sikt bidra till nämndens övergripande mål att stötta individer till självständighet och egen försörjning. Långsiktiga effekter av feriearbeten är att det kan förebygga socialt utanförskap och bidra till integration och inkludering.

Prioriterade målgrupper

Feriearbeten i Nacka kommun omfattar målgruppen ungdomar mellan 16-18 år som är folkbokförda i Nacka och inte tidigare feriearbetat via Nacka kommun, samt ensamkommande barn och ungdomar mellan 16-21 år. Under sommaren 2023 ingick ungdomar som omfattas av massflyktsdirektivet i de prioriterade målgrupperna.

En tydlig ambition är att en stor andel av de kommunala feriearbetena i Nacka erbjuds kommunens prioriterade målgrupper. Feriearbeten i Nacka kommun erbjuds i första hand ungdomar som har svårare att ordna feriearbete genom egna kontakter och som ingår de prioriterade målgrupperna:

- ungdomar som omfattas av det kommunala aktivitetsansvaret, KAA
- ungdomar i familjer med ekonomiskt bistånd
- ensamkommande ungdomar
- nyanlända ungdomar, språksvaga och/eller antagna på introduktionsprogram på gymnasiet
- ungdomar prioriterade av barn- och familjeenheten
- ungdomar prioriterade av omsorgsenheten, LSS
- ungdomar som omfattas av massflyktsdirektivet (från 2023)
- ungdomar som bor i Fisksätra (från 2023)
- ungdomar som gått ut årskurs 9 och inte har godkända betyg i matematik, svenska och/eller engelska och som deltar i sommarlovskola (från 2023)

Feriejobb 2023

Totalt sökte 978 ungdomar feriejobb 2023 jämfört med 1397 ungdomar 2022. Vad den stora nedgången beror på finns det inga tydliga svar på.

Sommaren 2023 fick totalt 353 feriejobb via Nacka kommun. Av dessa var 123 ungdomar från prioriterade målgrupper. Fyra ungdomar ingick i målgruppen som inte hade godkända betyg i matematik, svenska och engelska och deltog i sommarlovskola.

”Sommarskola för feriejobb” för årskurs 9 sommaren 2023

I kommunens digitala ansökan för feriejobb 2023 efterfrågades information från ungdomar i årskurs 9 om de hade godkända betyg i de ämnen som krävdes. Samtliga 19 ungdomar som uppgav att de inte hade godkänt (med utgångspunkt i höstterminens betyg) prioriterades för sommarjobb. När det var dags för avtalsskrivning hade nio av ungdomarna fått godkänt i ämnena och var därför inte aktuella sommarskola. Fyra av de kvarstående 10 ungdomarna deltog i sommarskola och sex tackade nej till feriejobb. Varför de tackade nej finns det ingen information om. Huruvida de fyra som gick lovskola fick godkända betyg och blev behöriga till gymnasieskolan finns det inga uppgifter på.

Syftet med krav på sommarlovskolan ifrågasattes av ett flertal föräldrar till ungdomar med funktionsvariationer eller andra utmaningar i skolmiljön.¹

Lovskola

Enligt skollagen ska obligatorisk lovskola i juni erbjudas elever som slutat årskurs åtta och som är i riskzonen för att inte bli behöriga till gymnasiet under nästa årskurs samt elever som slutat årskurs nio utan att ha blivit behöriga till gymnasiet. Alla huvudmän har en skyldighet att erbjuda dessa elever lovskola, men den är frivillig för eleverna att delta i. Obligatorisk lovskola ska anordnas i juni samma år som eleven har avslutat årskurs 8 eller 9 och uppgå till sammanlagt minst 50 timmar.² I gymnasieskolan är lovskola frivillig att anordna för huvudmännen och skolorna har rätt till statsbidrag för att anordna den.

Även om alla elever som befaras inte nå behörighet till ett nationellt gymnasieprogram ska erbjudas lovskola förväntas inte alla delta. I lagrådsremissen *Mer tid till lärande – extra studietid och utökad lovskola*³ beskriver utbildningsdepartementet att elever som förväntas delta i lovskola är de som är mest motiverade. Till dessa hör de som ligger relativt nära behörighet, framför allt de elever som riskerar att sakna behörighet i ett eller två av ämnena svenska eller svenska som andra språk, engelska och matematik.

I lagrådsremissen betonas problemet med att det är elever i behov av extra anpassningar eller särskilt stöd som många gånger är de som deltar i lovskola. Elever som har svårigheter i sin normala studiesituation är inte lovskolans primära målgrupp, enligt departementet. Vidare anges att det inte är förenligt med skolans uppdrag att ”låta elever

¹ Slutrapport, Feriejobb 2023

² Den lagstādgade lovskolan har utökats med 25 timmar från och med höstterminen 2022. De 25 timmarna ska erbjudas på lov under läsåret, och är ett tillskott utöver den lovskola på 50 timmar lovskola som huvudmannen redan är skyldig att erbjuda i juni till elever som riskerar att få betyget E i ett eller flera ämnen.

³ [Mer tid till lärande – extra studietid och utökad lovskola](#), Lagrådsremiss från Utbildningsdepartementet, 2022

halka efter för att sedan ta igen undervisning efter att den ordinarie undervisningen avslutats”. Utbildningsdepartementet menar att dessa elevers behov av stöd i första hand bör tillgodoses inom ramen för den ordinarie undervisningen

Sommarlovskola för gymnasieelever i Nacka kommun

Nacka gymnasium anordnade sommarskola i ämnena matematik och fysik sommaren 2023. Sommarskolan hade totalt 57 deltagande elever – 27 i matematik och 30 i fysik.

Begränsad uppföljning av lovskolans effekter

Det finns ingen statistik på nationell nivå som visar hur många som går i lovskola på sommaren eller hur många av de elever som går i lovskola som får godkända betyg. Skolverket genomför för närvarande en kartläggning som kommer innehålla bedömningar av hur stor andel som får godkänt betyg efter lovskolan. I Nacka rapporterade fyra grundskolor 2022 att 19 elever deltagit i sommarlovskola. Av dessa elever var åtta registrerade på ett nationellt program i september 2022.⁴ Endast en skola har rapporterat att de anordnade sommarlovskola 2023. Sommarlovskolan hade två deltagande elever.

År 2022 publicerade Skolverket en studie om hur elevernas betyg i grundskolan påverkar elevernas chanser att ta gymnasieexamen. De konstaterade då bland annat att elever som läser upp ett icke godkänt betyg på lovskola efter årskurs 9 har sämre förutsättningar att klara gymnasieexamen än övriga elever. Av de elever som gick ut grundskolan med betyget F i matematik, engelska, svenska eller svenska som andraspråk och som läste upp sina betyg under sommaren, var det mellan 30 och 48 procent som klarade en gymnasieexamen tre år senare. Bland elever med betyget E i motsvarande ämnen i årskurs 9 klarade mellan 46 och 73 procent en gymnasieexamen, beroende på val av gymnasieprogram. Skolverket konstaterar att stödet i skolan behöver ges tidigare i grundskolan för att eleverna ska klara gymnasieskolan.

Skolresultat och bakgrundsfaktorer

Elevernas socioekonomiska bakgrund har stor betydelse för betygen och föräldrarnas utbildningsbakgrund är det som har störst betydelse för skolresultaten enligt Skolverket.⁵ Nyinvandrade elever har i årskurs 9 i lägre utsträckning behörighet till yrkesprogram jämfört med inrikes födda och elever som invandrat i lägre åldrar. Nyligen framtagen statistik från föräldranätverket Rätten till utbildning att elever med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning, NPF⁶, är överrepresenterade bland elever som inte har behörighet till gymnasieskolan efter årskurs 9.⁷ Av Nackas samtliga elever i årskurs 9 som inte hade gymnasiebehörighet läsåret 2021/2022 utgjorde elever med NPF 44 procent – 35 av 80

⁴ UBN 2022-00222

⁵ [Slutbetyg i grundskolan.Våren 2022](#) Skolverket 2022

⁶ Som npf-elev räknas i denna statistik elever som har någon av diagnoserna autism, add, adhd, dyslexi eller språkstörning, men som inte har intellektuell funktionsnedsättning.

⁷ Underlagen nedan baseras på en statistisk analys av SCBs skolstatistik som samkörts med Socialstyrelsens patientregister.

elever.⁸ Enligt Riksförbundet Attentions skolenkät 2023 är en fjärdedel av elever med NPF frånvarande från skolan stora delar eller helt från undervisningen.⁹

”Sommar skola för sommar jobb” för gymnasieelever

I det fall ett beslut fattas om att införa sommarlovskola för gymnasieelever kommer kommunens egna gymnasieskolor ges i uppdrag att ta emot elever även från andra skolor, vilket nämnden för arbete och försörjning inte kan besluta om.

Det är huvudmannens ansvar att besluta om lovskola som inte är obligatoriskt, exempelvis för gymnasieelever. I Nacka kommun är Valfärd skola och kommunstyrelsen huvudman för de kommunala skolorna. Om nämnden för arbete och försörjning ska kunna besluta om krav på sommar skola även för gymnasieelever som vill ansöka om sommar jobb behöver huvudmannen först besluta om sommarlovskola.

I november 2022 beslutade utbildningsnämnden att notera informationen i tjänsteskrivelsen *Förutsättningarna för sommar skola i enlighet med förslaget om ”Sommar skola för sommar jobb”* (UBN 2022-222). Utbildningsenheten konstaterade då att det fanns förutsättningar för att införa sommar skola för sommar jobb för årskurs 9 men att det fanns utmaningar att införa detta för gymnasieelever. Utbildningsenhetens bedömning sammanfattas nedan:

Gymnasieskolorna har till skillnad från grundskolorna inte någon lagenlig skyldighet att anordna lovskola, vilket innebär att det inte finns någon garanterad möjlighet för elever som inte klarat sina kurser att gå två veckors sommarlovskola i sina respektive skolor. Nackas dryga 4 400 gymnasieelever får sin utbildning på 171 olika skolor och vilka av dessa som anordnar sommarlovskola finns det ingen samlad bild av. Endast en dryg tredjedel av Nackas ungdomar går i Nackas kommunala skolor och det finns ingen statistik som visar hur många elever som skulle kunna komma i fråga för sommarlovskola utifrån kursbetygen under pågående gymnasieutbildning.

Utbildningsenheten ansåg att om förslaget genomförs för elever i årskurs 9, skulle utfallet följas upp och utvärderas och vara ett beslutsunderlag till om liknande krav på sommarlovskola för feriearbete även skulle införas för gymnasieelever.

Erfarenheter från andra kommuner med krav på sommar skola för feriearbete

Sigtuna och Växjö är exempel på två kommuner som har respektive har haft krav på sommar skola för gymnasieelever som saknat godkända betyg i vissa ämnen.

---

⁸ [Statistik – #rattentill utbildning](#)

⁹ [Attentions skolenkät 2023](#)

Sigtuna kommun

Sigtuna kommun har begränsat den så kallade sommarlovsgarantin till de elever som under ansökningsperioden går i gymnasieskolans år 2 eller anpassad gymnasieskola år 3.

Eleverna ska ha godkända betyg i kurserna svenska 1 och matematik 1, alternativt gått i sommarlovskola för att vara berättigade till feriearbete under sommaren. Sigtuna kräver också att eleverna har genomgått kommunens anordnade CV-kurs. I Sigtuna var det 200 ungdomar som sökte feriearbete 2022 vilket kan jämföras med Nackas 978 (2023).¹⁰

Växjö kommun

I Växjö kommun var under perioden 2018–2022 sommarskola ett villkor för feriejobb för de gymnasieelever som inte hade godkänt i svenska/svenska som andraspråk, engelska och matematik. Från och med 2023 finns det inte längre något villkor att delta i sommarskola för att få feriejobb i kommunen.

I Växjö kommun kan gymnasieeleverna få två veckors feriearbete. Antalet elever i gymnasieskolan är ungefär samma som i Nacka. Närmare tre av fyra elever går i någon av kommunens egna tre gymnasieskolor. När villkoret på sommarskola fanns utbyttes information om elevernas studieresultat mellan utbildningsförvaltningen och organisationen för feriearbeten. De kommunala skolorna rapporterade under vårterminen vilka elever som riskerade att inte bli godkända. Av de 50 anmälda eleverna till sommarlovskola 2022 var det 13 elever som gick i sommarlovskola.¹¹ Kommunen ordnade placeringar för elever i fristående skola om de fick kännedom om någon elev som skulle gå på sommarskola. Detta var dock ovanligt.¹²

I utbildningsenhetens samtal med samordnare i Växjö i november 2022 framkom att det krävdes omfattande administration av mentorer, rektorer och handläggare för att hantera informationsutbytet om elevernas resultat. I samtal med representanter för Växjö kommun framkommer att kommunen inte har genomfört någon uppföljning av effekterna av sommarlovskolan.

Utformning av villkor på sommarskola för gymnasieelever i Nacka kommun

Om lovskola ska erbjudas för gymnasieelever behöver kommunstyrelsen fatta beslut om att erbjuda samtliga gymnasieelever utan godkända betyg att delta i sommarlovskola i Nackas kommunala gymnasieskolor.

Inför ett beslut om sommarskola för gymnasieelever och ett krav på sommarskola för feriejobb behöver det dels tydliggöras vilka gymnasiegemensamma ämnen som ska erbjudas i sommarskolan, dels vilka kurser som det ska vara krav på att ha godkänt i för

---

¹⁰ UBN 2022-222

¹¹ Anledningen till det uppges vara att eleverna blev godkända, tackade nej på grund av att de ordnat annat arbete eller för semester med familjen.

¹² UBN 2022-222

att få tillgång till feriejobb. I politikerinitiativet Framgång Fisksätra (KFKS 2021/173) föreslås att elever ska ha godkända betyg i svenska, engelska och matematik.

Kraven för att elever ska få en gymnasieexamen skiljer sig åt beroende på om de studerar på ett högskoleförberedande program eller ett yrkesprogram, se tabell 1.

Tabell 1: Krav på gymnasieexamen för högskoleförberedande program respektive yrkesprogram

Examen högskoleförberedande program	Examen yrkesprogram
2 500 betygsatta poäng varav minst 2 250 poäng ska vara godkända	2 500 betygsatta poäng varav minst 2 250 poäng ska vara godkända
Godkända betyg i kurserna	Godkända betyg i kurserna
- Sv/sv s andraspråk 1, 2, 3	- Sv/sv s andraspråk 1
- En 5, 6	- En 5
- Ma 1b eller 1c	- Ma 1a
- Gymnasiearbetet	- Gymnasiearbetet
	- Programgemensamma kurser om minst 400 p

Det behöver också klargöras huruvida sommarlovskola enbart ska gälla elever på nationella program eller om elever på introduktionsprogram också ska inkluderas. Elever på introduktionsprogram är inte behöriga till ett nationellt program på gymnasiet.

Ekonomiska konsekvenser

De ekonomiska konsekvenserna för att införa obligatorisk lovskola för gymnasieelever som inte har godkända betyg och ska komma i fråga för feriearbete bedöms framför allt omfatta kostnader för ökad administration. Utöver detta tillkommer kostnader för att anordna lovskola för gymnasieelever. Kommunen har dock rätt att ansöka om statsbidrag för detta.

I slutrapporten för feriearbeten 2023 konstateras att administrationen efter införandet av villkoret för elever som lämnat årskurs 9 varit omfattande. Kostnaden för den ökade administrationen var cirka 40 000 kronor för 2023. Administrationen kopplad till ett motsvarande krav för gymnasieskolan bedöms bli mer omfattande eftersom antalet gymnasieskolor som Nackas elever går i är betydligt större än antalet grundskolor.

Konsekvenser för barn

Principen om barnets bästa¹³, innebär att vad som bedöms vara barnets bästa ska beaktas i såväl åtgärder som rör ett enskilt barn som åtgärder som rör grupper av barn. Principen är också ett tillvägagångssätt i beslutsprocesser.

¹³ Artikel 3 i barnkonventionen

Principen om barnets rätt till icke-diskriminering¹⁴, ska tolkas i förhållande till olika frågor och grupper av barn. Det bedöms vara särskilt viktigt att rättigheterna för flyktingbarn, funktionshindrade barn, barn som riskerar ohälsa, social trygghet och skälig levnadsnivå samt barn som riskerar utsättas för fysiskt, psykiskt våld och/eller utnyttjande i olika former beaktas.

Det är idag obligatoriskt för kommuner att anordna lovskola för elever som gått ut årskurs 8 och årskurs 9. För eleverna är det frivilligt att gå i lovskola. Utbildningsdepartementet konstaterar i lagrådsremissen *Mer tid till lärande – extra studietid och utökad lovskola* att lovskolans primära målgrupp är de elever som ligger nära gränsen för godkänt betyg och att elever som behöver mer stöd och anpassningar i första hand ska få det inom ramen för ordinarie undervisning. En grupp som många gånger behöver detta är elever med NPF.

Ungdomar som ligger nära godkänt betyg kan genom att delta i sommarlovskola få den hjälp de behöver för att få godkända betyg, eller komma närmare godkända betyg. Ett krav på sommarskola för feriejobb skulle kunna innebära att de blir motiverade att gå i lovskola under sommarlovet. Ungdomar som har stora svårigheter i skolan har sannolikt svårt att få godkända betyg genom att delta på sommarlovskola i två veckor. Det finns risk att vissa elever inte får möjlighet att ta ett feriejobb på grund av att det inte finns förutsättningar för dem att delta i sommarlovskola.

Om nämnden för arbete och försörjning beslutar att införa ett villkor för gymnasieelever att delta i sommarskola för att få feriejobb bedömer arbets- och etableringsenheten att det bör vara möjligt att göra undantag för vissa ungdomar om det föreligger särskilda skäl. Undantag bör även kunna göras för elever som lämnat årskurs 9.

Om en elev inte lyckats få godkända betyg på grund av omständigheter hen inte råar över kan det vara extra betydelsefullt att lyckas i ett annat sammanhang som till exempel ett feriejobb. Ett feriejobb bidrar bland annat till att ungdomar får meningsfull sysselsättning på ferier och arbetslivserfarenhet och referenser för framtiden, nya sociala kontakter och ökad självkänsla genom att de ingår i ett sammanhang.¹⁵

Handlingar i ärendet

Tjänsteskrivelse daterad den 6 december 2023

---

¹⁴ Artikel 2 i barnkonventionen.

¹⁵ AFN 2022/9.

Pia Stark
Enhetschef
Arbets- och etableringsenheten

Jenny Rivas
Verksamhetsutvecklare
Arbets- och etableringsenheten